

Številka:

Datum: 25. 11. 2009

Republika Slovenija
Ministrstvo za kulturo
Arhiv Republike Slovenije
Zvezdarska 1
1000 Ljubljana

Zadeva: **PREDLOG ZAKONA O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O VARSTVU
DOKUMENTARNEGA IN ARHIVSKEGA GRADIVA TER ARHIVIH**

Zveza: **Vaše elektronsko sporočilo, z dne 20. 11. 2009**

Spoštovani,

Informacijski pooblaščenec (v nadaljevanju Pooblaščenec) v skladu z 48. členom Zakona o varstvu osebnih podatkov (Uradni list RS, št. 94/07 - UPB; v nadaljevanju ZVOP-1), na podlagi prejetega zaprosila z dne 16. 4. 2009, v nadaljevanju daje pripombo na predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (v nadaljevanju predlog zakona).

K 22. členu predloga zakona:

Predlog zakona v tretjem odstavku 22. člena (tretji odstavek 65. člena zakona) določa, da je arhivsko gradivo nastalo pred konstituiranjem Skupščine Republike Slovenije 17. maja 1990, ki se nanaša na nekdanje družbenopolitične organizacije (npr. Zveza komunistov Slovenije, Socialistična zveza delovnega ljudstva, Zveza sindikatov Slovenije, Zveza socialistične mladine Slovenije, Zveza združenj borcev NOV Slovenije, Zveza rezervnih vojaških starešin Slovenije), organe notranjih zadev (npr. policija), pravosodne organe (npr. sodišča, tožilstva, zapori) in obveščevalno varnostne službe, dostopno brez omejitev, razen arhivskega gradiva, ki vsebuje podatke, katerih razkritje bi škodovalo varnosti države ali občutljive osebnne podatke ali dogodke iz zasebnega življenja in se ne nanaša na takratne nosilce javnih funkcij.

Informacijski pooblaščenec meni, da je uporaba besedne zveze »varnost države« v konkretnem primeru lahko zelo problematična z vidika odnosa do Zakona o dostopu do informacij javnega značaja (ZDIJZ), saj ta ne pozna izjeme od dostopa do informacij javnega značaja v tako širokem smislu. ZDIJZ namreč pozna le izjemo varstva tajnih podatkov, ki so označeni kot tajni na podlagi zakona, ki ureja tajne podatke. Informacijski pooblaščenec meni, da bi s sprejetjem besedila v tej obliki prišlo do situacije, da bi bili konkretni dokumenti, dokler niso razglašeni za arhivsko gradivo, po ZDIJZ prosto dostopni (ker ZDIJZ ne pozna izjeme državne varnosti, temveč le izjemo tajnih podatkov), ko pa bi postali arhivsko gradivo, pa bi za javnost ne bili več dostopni. Menimo, da bi bila primernejša ureditev na način, da bi bila omenjena zakona med seboj usklajena, zato **predlagamo črtanje** tega dela besedila tretjega odstavka 22. člena predloga zakona. Strinjamo se s stališčem, da bi bilo, v kolikor se Slovenska obveščevalno varnostna agencija srečuje s problemi v praksi, to primerneje urediti v področni zakonodaji (v ZSOVA) in ne dopustiti širitve možnosti arbitrarnega odločanja o nedostopnosti posameznih dokumentov. Razumeli smo namreč, da naj bi bilo dopolnilo potrebno za preprečitev domnevno škodljivih posledic za varnost države, do katerih naj bi prišlo zaradi izvrševanja veljavnega ZSOVA, posledično torej zgodnega prevzema (oziroma zgodne oddaje, ki jo nalaga ZSOVA) arhivskega gradiva Arhivu RS. **Namera po, četudi lahko legitimni, zaščititi določenih podatkov v dokumentih SOVE pa bi z uveljavitvijo nameravane spremembe lahko imela bistveno širše in po mnenju Pooblaščenca nedopustne posledice – v naknadnem zapiranju arhivskega gradiva za javnost tudi drugih organov (ne le obveščevalno-varnostne službe).**

Nadalje Informacijski pooblaščenec meni, da bi bilo potrebno v tem istem odstavku izpustiti tudi besedilo »ali dogodke iz zasebnega življenja in se ne nanaša na takratne nosilce javnih funkcij«. Določba pred razkritjem že

varuje občutljive osebne podatke¹, kar po mnenju Pooblaščenca z ozirom na pretek časa od nastanka gradiva do njegove uporabe, zadošča. ZDIJZ kot izjemo od prostega dostopa do informacije javnega značaja navaja osebne podatke, kar vsebinsko zagotavlja nekoliko širše varstvo pred razkritjem. Kot že rečeno, pa je nivo varstva v ZVDAGA, ki bi kot izjemo od javnega dostopa določal občutljive osebne podatke, glede na okoliščine po mnenju Pooblaščenca primeren. »Dogodkov iz zasebnega življenja« kot takih ZDIJZ ne varuje pred razkritjem. Treba pa je poudariti, da bi »dogodki iz zasebnega življenja«, ki bi lahko posegli v pravico posameznika do dostojanstva, po pravilu temeljili na občutljivih osebnih podatkih (torej na podatkih o spolnem življenju, političnem, verskem ali filozofskem prepričanju...). Posameznikovo dostojanstvo je torej z izvzemom občutljivih osebnih podatkov od javnega dostopa po mnenju Pooblaščenca primerno zaščiteno tudi potem, ko je gradivo, ki se nanaša nanj, v Arhivu RS. Hkrati se Pooblaščenec nikakor ne more strinjati s stališčem, da bi se varovali le občutljivi osebni podatki ter dogodki iz zasebnega življenja posameznikov, ki niso bili nosilci javnih funkcij. Najozži krog intimne sfere (občutljive osebne podatke) je potrebno varovati pri vsakem posamezniku posebej, tudi pri nekdanjih nosilcih javnih funkcij. Resda je njihova zasebnost varovana manj kot zasebnost slehernika, vendar jim je v skladu s prakso Evropskega sodišča za človekove pravice potrebno priznati varovanje določenega najožjega kroga zasebnosti (intimno sfero).

Informacijski pooblaščenec predlaga naslednje besedilo omenjenega odstavka 65. člena (22. člen predloga zakona):

»Arhivsko gradivo, nastalo pred konstituiranjem Skupščine Republike Slovenije 17. maja 1990, ki se nanaša na nekdanje družbenopolitične organizacije (npr. Zveza komunistov Slovenije, Socialistična zveza delovnega ljudstva, Zveza sindikatov Slovenije, Zveza socialistične mladine Slovenije, Zveza združenj borcev NOV Slovenije, Zveza rezervnih vojaških starešin Slovenije), organe notranjih zadev (npr. policija), pravosodne organe (npr. sodišča, tožilstva, zapori) in obveščevalno varnostne službe, je dostopno brez omejitev, razen arhivskega gradiva, ki vsebuje občutljive osebne podatke.«

Informacijski pooblaščenec obenem predlaga tudi, da bi se rok za dostopnost za uporabo javnega arhivskega gradiva iz prvega odstavka 65. člena ZVDAGA skrajšal na 30 let. Navedeno utemeljuje s primerjalno pravnega vidika, saj je v zakonodajah držav EU² v večini primerov za tovrstno gradivo določen rok nedostopnosti 30 let.

Z vsemi ostalimi določbami se Informacijski pooblaščenec strinja in nanje nima pripomb.

Lepo vas pozdravljamo,

Informacijski pooblaščenec:
Nataša Pirc Musar, univ. dipl. prav.,
pooblaščenka

¹ Po 19. točki 6. člena ZVOP-1 med občutljive osebne podatke uvrščamo podatke o rasnem, narodnem ali narodnostnem poreklu, političnem, verskem ali filozofskem prepričanju, članstvu v sindikatu, zdravstvenem stanju, spolnem življenju, vpisu ali izbrisu iz kazenske evidence ali evidenc, ki se vodijo na podlagi zakona, ki ureja prekrške ter biometrične značilnosti, če je z njihovo uporabo mogoče določiti posameznika v zvezi s kakšno od prej navedenih okoliščin.

² Npr. v Avstriji, na Madžarskem, na Hrvaškem.